

Sygn. akt II CZ 111/15

POSTANOWIENIE

Dnia 3 marca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Bogumiła Ustjanicz

SSN Hubert Wrzeszcz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa W. G. i K. G.
przeciwko Portowi Lotniczemu [...] o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 3 marca 2016 r.,
zażalenia strony pozwanej
na wyrok Sądu Okręgowego w P.
z dnia 17 września 2015 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 lutego 2015 r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo o zasądzenie odszkodowania za szkodę powstałą na skutek wprowadzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska [...] i orzekł o kosztach procesu.

Sąd ustalił, że powodowie są właścicielami na zasadzie wspólności ustawowej lokalu mieszkalnego położonego w P. przy ul. P. Uchwałą nr XVIII Sejmiku Województwa [...] z dnia 30 stycznia 2012 r. utworzono obszar ograniczonego użytkowania dla lotniska [...], zarządzanego przez Port Lotniczy [...], która weszła w życie z dniem 28 lutego 2012 r. Przewiduje ona w utworzonym obszarze dwie strefy: zewnętrzną utworzoną wyłącznie dla budynków o podwyższonych wymaganiach akustycznych (szpitale, domy opieki społecznej itp.) i wewnętrzną utworzoną zarówno dla budynków o podwyższonych wymaganiach akustycznych, jak i dla zabudowy mieszkaniowej. Nieruchomość lokalowa powodów znajduje się w strefie zewnętrznej obszaru ograniczonego użytkowania.

Sąd pierwszej instancji, opierając się na wykładni art. 129 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2011 - Prawo ochrony środowiska (jedn. tekst z 2013 r., poz. 1232 ze zam. - dalej: „p.o.ś.”), nie dopatrywał się związku przyczynowego między wprowadzeniem obszaru ograniczonego użytkowania a szkodą, której naprawienia dochodzą powodowie. Przyjął, że sam fakt, iż nieruchomość lokalowa powodów znajduje się w obszarze ograniczonego użytkowania, w sytuacji, w której uchwała o jego wprowadzeniu nie zawiera regulacji dotyczącej zabudowy mieszkalnej, nie oznacza, że nieruchomość jest rzeczywiście objęta tym obszarem, a powodom przysługuje uprawnienie do dochodzenia odszkodowania. W konsekwencji uznał, że zbędne jest dokonywanie w sprawie ustaleń co do rodzaju oraz rozmiaru szkody i pominął zgłoszone przez powodów na tę okoliczność wnioski dowodowe, w tym dowód z opinii biegłych.

Na skutek apelacji powodów, w której zarzucono m.in. błędną wykładnię art. 129 ust. 2 p.o.ś., Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 17 września 2015 r. uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

Przedstawiając obszernie ukształtowaną przez orzecznictwo Sądu Najwyższego wykładnię art. 129 ust. 1 i 2 p.o.ś., Sąd Okręgowy nie podzielił

stanowiska Sądu pierwszej instancji. Podkreślił, że naprawieniu na podstawie przytoczonego przepisu podlega nie tylko szkoda spowodowana obniżeniem wartości nieruchomości będącej następstwem ograniczeń wprowadzonych uchwałą o ustanowieniu obszaru ograniczonego użytkowania, ale także spowodowana koniecznością znoszenia dopuszczalnych w obszarze immisji przekraczających standardy jakości środowiska. Źródłem tak rozumianej szkody może być - wbrew stanowisku Sądu Rejonowego - sam fakt wprowadzenia obszaru ograniczonego użytkowania. Uznając za uzasadniony zarzut wydania przez Sąd pierwszej instancji wyroku z naruszeniem art. 129 ust. 2 p.o.ś. przez jego błędną wykładnię, Sąd odwoławczy uchylił go na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. z powodu nierozpoznania istoty sprawy i ze względu na nieprzeprowadzenie postępowania dowodowego w całości.

W zażaleniu pełnomocnik pozwanej, zarzucając naruszenie art. 129 ust. 2 p.o.ś. w związku z § 3 i § 4 uchwały nr XVIII Sejmiku Województwa [...] z dnia 30 stycznia 2012 r., art. 384 § 4 k.p.c. i art. 382 w związku z art. 227 i art. 278 k.p.c., wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c., który wszedł w życie w dniu 3 maja 2012 r., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Charakter tego zażalenia był przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego w postanowieniu z dnia 7 listopada 2012 r., IV 147/12 (OSNC 2013, nr 3, poz. 41). Podejmując próbę określenia zakresu przeprowadzanej kontroli, Sąd Najwyższy stwierdził, że jego rolą w postępowaniu zażaleniowym - gdy przyczyną orzeczenia kasatoryjnego było nierozpoznanie przez sąd pierwszej instancji istoty sporu - jest zbadanie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował przyczynę uchylenia orzeczenia i czy jego merytoryczne stanowisko uzasadniało taką ocenę postępowania sądu pierwszej instancji. Poza zakresem kontroli pozostaje natomiast prawidłowość stanowiska prawnego sądu odwoławczego co do meritum.

W związku z tym - w myśl stanowiska wyrażonego w tym postanowieniu - zażalenie powinno skupiać się na zarzutach naruszenia art. 386 § 4 k.p.c., a nie na kwestionowaniu merytorycznych postaw orzeczenia.

Podzielając to stanowisko i uogólniając je, Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12 (OSNC 2013nr 4, poz. 54) uznał, że należy przyjąć, iż kontrola dokonywana w ramach zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. powinna mieć charakter formalny, właściwy temu środkowi odwoławczemu, skupiający się na ustanowionych w art. 386 § 4 k.p.c. przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, bez wkraczania w kompetencje sądu in merito.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że nierozpoznanie istoty sprawy - w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. - oznacza zaniechanie przez sąd pierwszej instancji zbadania materialnej podstawy prawnej żądania pozwu albo pominięcie merytorycznych zarzutów pozwanego. Zupełnie obojętna jest przyczyna zaniechania sądu, może więc tkwić zarówno w pasywności sądu, jak i w błędnym - co pokaże dopiero kontrola odwoławcza - przyjęciu przesłanki niweczącej lub hamującej roszczenie (prekluzja, przedawnienie, potrącenie, brak legitymacji, prawo zatrzymania, itp.) (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315 i z dnia 23 września 1998 r. II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97 i z dnia 3 lutego 2002 r. III CKN 151/98, niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003, nr 3, poz. 36, z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, niepubl. i z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 1).

Mając na względzie powyższe nie można podzielić zarzutu skarżącej, że nie zachodziła podstawa do uchylenia zaskarżonego wyroku kasatoryjnego ze względu na przewidzianą w art. 386 § 4 k.p.c. przesłankę w postaci nierozpoznania istoty sprawy. Stwierdzenie przez Sąd odwoławczy, że na skutek wydania przez Sąd pierwszej instancji wyroku z naruszeniem art. 129 ust. 2 p.o.ś. przez jego błędną wykładnię, niezbędne jest dokonanie w sprawie po raz pierwszy ustaleń co do rodzaju i rozmiaru szkody, wymagających przeprowadzenia dowodów,

w tym także dowodu z opinii biegłych, pominiętych przez Sąd Rejonowy z powodu błędnej wykładni przytoczonego przepisu, daje podstawę do przyjęcia, że Sąd Rejonowy zaniechał zbadania materialnoprawnej podstawy powództwa, uzasadniającego przyjęcie w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. nierozpoznania istoty sprawy. W zaistniałej sytuacji w sprawie chodzi nie tylko zastosowanie przepisu w rozumieniu przedstawionym przez Sąd odwoławczy, lecz o dokonanie nowych ustaleń faktycznych przy równoczesnym respektowaniu, zagwarantowanego w art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, prawa stron do co najmniej dwuinstancyjnego postępowania sądowego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2014 r., IV CZ 26/14, nie publ., i z dnia 6 czerwca 2014 r., I CZ 32/14 nie publ.). Zaskarżonego wyroku nie podważają pozostałe podniesione w zażaleniu zarzuty, albowiem wkraczają one w istocie - co nie jest dopuszczalne w niniejszej sprawie - w kompetencje sądu in merito.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia (art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

kc

jw